

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Clarissimi Viri Henr. Zoesii Amersfortii, In Academia
Lovaniensi I. V. D. Et Antecessoris Commentarius In Jus
Canonicum Universum, Sive Ad Decretales Epistolas
Gregorii IX. P. M.**

Zoesius, Hendrik

Coloniae Agrippinae, 1691

Titulus XXXIV. De Purgatione Canonica.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62329](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62329)

qua non conceduntur nova privilegia. Quod si innovatio fiat ex certa scientia, conferet ea jus novum, & faciet revocata vel amissa privilegia restitui, Talis enim, cum continetur favore Principis ex certa scientia, & consequenter ex plenitudine potestatis, est amplè interpretanda, tam ex parte personarum, quam modi, ut habeat vim novæ concessionis. Abbas ad c. 4. nu. 4. sup. De caus. possess. & propriet. c. Inter 6. num. 9. & ibi Felin. sup. De fide instrum. Inspicienda tamen hæc in re verba. Vid. latè Suarez d. lib. 8. c. 20.

45 Cæterum cuius concessa sua privilegia sunt servanda, nec ea violanda, c. Quanto 26. h. t. etiam quoad exemptiones Monasteriorum & Ecclesiarum ab obedientia Episcopali, quibus ab Episcoporum subiectione se subtrahunt. Minus tamen eas aliqui probant, quod ejusmodi immunitates experimento compertum sit obfuisse potius quam profuisse monasticæ observantiæ, cum exemptis præbeant occasionem laxioris vitæ, & per impunitatem nutriant pestilentiam, perturbatioremque in jurisdictione Episcoporum excitare soleant. Undè rectè Conc. Trid. Sess. 6. c. 3. & Sess. 24. c. 11. De reform. delegavit Episcopis auctoritatem corrigendi Monachos extra Monasterium delinquentes. Et hoc etiam si intra claustra Monasterii degant, si peccatum extra illud sit commissum, Sess. 25. c. 14. De Regularib.

TITULUS XXXIV.

De Purgatione Canonica.

SUMMARIUM.

1. Poena non inferenda nisi plene probatis criminibus.
2. Purgatio Canonica unde dicta, à quo & cui indicenda.
3. Forma hujus purgationis.
4. Compurgatores quot & quales adsumendi.
5. Modus purgandi per summationem Ven. Sacramenti.
6. Per juramentum ad Martyrum reliquias.
7. Effectus purgationis Canonicae.

8. Purgatione legitime peracta an reus iterum accusari possit?

9. Poena rei deficientis in purgatione.

Hactenus de criminibus: superest agatur de poenis, quæ criminibus sunt propositæ, non inferendæ, nisi de iis liquido constet, vel per confessionem rei, aut alias probationes luce meridiana clariores, l. fin. C. de probat. vel quia alias notoria sunt de facto, in quibus frustra probatio exigitur, c. Cum dilectus 15. h. t. cum habito sine non curetur de mediis. Quia tamen interdum crimina plene probata nequeunt; quilibet enim quantum potest crimen suum occultare studeat: neque impunita relinquantur, & ut tollatur liberior peccandi auctoritas, receptum teo infamato indicere purgationem, id est ostensionem innocentia super crimine objecto.

Est ea duplex, alia Vulgaris, de qua Tit. seq. alia Canonica, ita dicta, quod idonea visa sit & probata Canonibus. Quæ indicenda à iudice competente, quia ab alio indicta non relevaret, d. c. 15. in fine. Non indicenda nisi infamato apud graves viros, d. c. 15. c. Inquisivisti in fine sup. de accusat. Ubi multum potest iudicis boni arbitrium, qui habeat personam & circumstantiarum rationem, inspiciatque si suspensiones sint verosimiles, c. 4. h. t. si ortum habeant ex probabilibus conjecturis, c. Cum in juvenute 12. h. t. si aliter probari non possit crimen, quia accusator deest, c. 2. & c. Ex turarum 8. h. t. Est enim hæc purgatio tantum subsidia. Ubi & iudicis erit præmittere causæ cognitionem super infamia, ne quid temerè attentetur, viri boni vita in dubium vocetur, d. c. 12. Contingit enim à malevolis infamia virum bonum aspergi.

Forma hujus purgationis est, quod reus, si non sit vilis persona, c. 1. h. t. tactis Evangelii jurato adserat, se crimen objectum non commisisse, per se, aut interpositam personam, c. Quoties 5. in fine h. t. Ubi minime sufficit jurare, à crimine se esse immunem, quia cum per confessionem quis fiat immunis à peccato, contingeret iudicem decipi, c. fin. h. t. Accedant & compurgatores, qui reum noverint, d. c. 8. & c. 10. h. t. famæ honestæ & vitæ probæ, c. 7. & c. Cum dilectus 15. h. t. quos sufficit toleratos esse ab Ecclesia, ut bonæ famæ

H h h h 2 famæ

fama in suis Ordinibus ministrantes, non condemnatos in iudicio pro crimine, c. *Confessus* 9, h. 1. Et quia fieri potest, ut etiam innocenti, peregrino forte aut pauperi, impossibile sit habere compurgatores, eo casu reo subveniendum esse tradit Abbas in d. c. 10. in fine, atque in casu, quo non possint haberi Clerici compurgatores, etiam laicos admitti posse, & si viri haberi nequeant, etiam feminas; alias solum juramento rei standum esse, per *Gloss. in c. Cum P. 10. sup. De accus.* Ceterum compurgatores non jurabunt de veritate, sed de credulitate, quod scilicet putent reum verum iurasse, & super crimine objecto temere infamatum, d. c. 5. in fine & c. *De testib.* 13. h. 1. Numerus testium non est determinatus, sed arbitrius, ut patet ex d. c. 8. & 10. pro crimine enormitate, infamiae modo & personae qualitate. Non tantum viros gravat haec purgatio, verum & feminas, ut patet ex c. 3. h. 1. Et de Sophia Regina testatur Crometus, lib. 3. *Hist. Poloniae*, accusatam de adulterio se purgasse suo & septem honestarum ac nobilium feminarum iure jurando.

Fuit & olim frequens modus purgandi per assumptionem Venerabilis Sacramenti, cuiusque usus etiam in summis Pontificibus, qui super gravioribus criminibus diffamati se hac via purgarunt. Exempla refert Del-Rio *Disquis. Magic.* lib. 4. c. 4. qu. 3. Et Gregorius VII. Impetratus variis criminibus ab Henrico IV. impurgavit se susceptione Ven. Sacramenti, cum interpretatione, ut si crimina objecta commisisset, susceptio Sacramenti tenderet in perniciem animae ejus. Hostien. in *Summa* h. 1. §. ult. Lamb. Schafnaburg in *Chronico* ad a. 1077. Quo spectat *can. in II. q. 5.* ubi per Missae celebrationem jubetur Episcopus aut Presbyter ostendere suam innocentiam.

Fuit & usitata purgatio per juramentum ad Martyrum reliquias, ut tradit Baron. *Tomas. Annal.* an. 412. & patet ex variis locis II. q. 4. Ejusque usus receptus in foro saeculari, non tamen passim, ut tradit Iul. Clar. *Pract. Crim.* §. *in qu. 63. n. 3.* nec facile hoc modo utendum iudicibus, cum sit fragilis, fallax; & incertus; ut aliqui non male vocent periculosissimum remedium.

7 Effectus purgationis. Canonica est, quod

legitime peracta purgatione absolvatur reus *can. Habet II. q. 4.* Nisi forte aliqua qualitas sinistra causas suspicionem mereatur poenam; ut si reus fuerit familiaris haereticus, licet ab haeresi se purgaverit, manet tamen suspensus ab officio, donec sopiatur scandalum, d. c. *in fine*. Dico, legitime peracta, nam si modo illicite, veluti per aquam frigidam, non reprobabit ista purgatio, sed iteranda debito modo d. c. *Extuarum* 3. h. 1.

Quid si legitime peracta fuerit, an postea de novo accusari poterit reus? Hoc postea considerari, ex eo, quod per purgationem occiditur, crimina, ut ait *Gloss. in d. can. Habet*. Pro qua parte facit *can. Mennam II. q. 4.* ubi purgato iterum indicitur purgatio, etiam accusatione. Facit & quod non tam vitiosa absolutio facta absolute, quam ab instantia in hac conditione, si accusator non comparuit. Ratio est, quia absolutio fuit facta per probationes non integras, cum testes jurent tantum de credulitate, ut non impediat per novas probationes accusatorem integram, per *Abmonendi D. de iur. iur.* vult tamen *Gloss. in ad d. c. Mennam* non posse de novo accusari, hoc argumento, quod post rem judicam non admittatur accusatio; juramentum autem majorem auctoritatem habeat quam non judicata, l. 2. *D. de iur. iur.* Idem habet *Gloss. in d. c. 8.* Vid. Abbas in d. c. 8. in *fin. Hostien. hic in Summa* num. 6. *Goffred. in nam. 4.*

Quod si reus in purgatione delectio convicto habeatur, punieturque secundum Canonicam poenam, quae est depositio a beneficio & officio, & detrusio in Monasterium ad agendam poenitentiam, si metatur criminis gravitas, d. c. *in fine*. Ratio hujus est, quia praesumptio probabilis orta ex infamia non fecit in violentiam per defectum in purgatione, ex ea autem quis condemnari potest, ut dicitur *sup. De praesump. nu. 11.* Adeo ut etiam brachio saeculari tradi possit reus ob criminis qualitatem & poenam, Ubi tamen non det Menoch. 2. *Arbit. casu 274.* ex Bern. *Dist. in Pract. Crim. Can. c. 149. nu. 2.* non esse reum puniendum poena ordinaria, sed arbitraria. Vid. dicta *sup. d. tit. De praesump. num. 12.* Perinde dicitur *sup. d. tit. De praesump. num. 12.* Perinde & pendente purgatione suspensus reus ab officio

officio & beneficio, si ea sit criminis gravitas, d. c. 10. quæ restituuntur, peracta purgatione, nisi quid aliud sit, quod reum gravet, ut in d. c. 10.

TITULUS XXXV.

De Purgatione Vulgari.

SUMMARIUM.

1. Purgationis hujus modi varii.
2. Probatio sagarum per aquam.
3. Sanguis erumpens de cadavere occisi an arguat presentiam occisoris?
4. Provocatio ad divinum iudicium an licita?

IN usu olim fuit multiplex purgandi genus, secundum diversos gentium mores, nullo legitimo usu inductum, sed vulgi quadam usurpatione, observationeque superstitiosa potius quam religiosa, ut rectissime nominentur vulgares purgationes. Eo spectant duella, c. 1. & 2. h. t. ne quidem lege veteri probata, can. Monomachiam II q. 4. de quibus sup. De Clericis pugnant, in duello. Del-Rio Disquis. Mag. lib. 4. c. 4. qu. 4. sect. 2. Probatio item per ignem, prunas ardentem, ferrum candens, a quam calidam sive ferventem, frigidam; quæ si manit quis tangat, pedibus calcet, aut membrum totum immergat, illæsus probabat suam innocentiam; de quibus passim II, q. 4. Cujusmodi metito peregrina iudicia vocantur in e. Ex tuarum s. sup. tit. prox. & damnantur tamquam superstitiosa & fallacia, per quæ sæpe innocens damnetur, c. 1. & 2. h. t. (contra regulam, quæ habet, præstare nocentem dimitti, quam innocentem damnari, l. Absentem in princ. D. de penis.) noxius vero demonum præstigijs liberetur, ut rectè ejusmodi proba vocetur popularis in can. Meniam II, q. 4. & superstitiosa ad inventio in can. Consulisti ead. q. ubi Stephanus Pont. examen per ferrum candens & aquam ferventem prohibet, non tantum duo illa genera superstitiosa iudicans, sed omnia alia, urrectè ibi supplet Gratianus, Credo equidem aliquando rem evenisse,

& alicujus innocentiam ita esse declaratam, fuitque ille mos diu observatus cum felici successu, ut videre est apud Del-Rio d. loco sect. 3. & 4. Covar. 4. Var. c. 23. & ibi Vffel, sed ad miraculum spectat, quod poscere non necessarium, est tentare Deum, ut jure sit sublatum & prohibitus, c. 3. h. t.

Huc pertinet proba olim passim usitata in Germania præcipue, qua veneficæ undique raris aquis injiciuntur, & si submergantur, innocentes habeantur; si verò supernarent, toxice. Superstitiosa enim est, & proinde à iudicibus non frequentanda, ut multis probat Del-Rio d. c. 4. q. 5. sect. 1.

Sanguinem erumpentem de cadavere intercepti volunt quidem indicare presentiam occisoris. Quæ res omnino dubia est. & videtur spectare ad probationem vulgarem, & ne quidem sufficere sola ad indicendam questionem, ut probatum D. de questionibus.

Provocatio ad divinum iudicium nihil quidem superstitiosis habet, res tamen est plena periculi, nisi vitæ sanctitas adsit, nec facile attendanda; quamvis sit sine peccato, si fiat extra vindictæ cupiditatem, desperationem, vanitatem, aut aliam vitiosam affectionem. Nisi per notoriam injulitiam oppressus provocet bono fine, ut appareat provocantis innocentia, aut iniquus iudex terrore percussus desinat ab oppressione & concussione. Certum est, esse letale in eo, qui injustè citat, quod graviter sigillet famam eorum, quos citat. Qui si constat de iustitia iudicis, rectè citationem talem contemnunt, cum iusto iudici non supplicium, sed præmium sit expectandum à Deo. Quod si anxietas premat iudicem citatum super sententiæ iustitia, malè facit contemnendo citationem; rectius si diligentius examinet ac perpendat, si quod gravamen potuerit intulisse, idque emendet, cum sit facilè ut peccetur. Exempla hac super te plura enumerat Del-Rio d. c. 4.

q. 4. sect. 6. & alii, quamvis non mereatur fidem.

**

Hhhh

Fl